

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

КОМЕСА є обов'язковими, в питаннях застосування правового доробку КОМЕСА вони володіють вищою юридичною силою, ніж рішення національних судів, і мають для них прецедентний характер.

Таким чином, можна стверджувати, що питання прав людини стали важливим елементом діяльності африканських субрегіональних співтовариств. Норми, спрямовані на заохочення розвитку прав людини, забезпечення їхнього судового та позасудового захисту увійшли до договорів про створення цих організацій або набули оформлення в якості окремих міжнародних документів. Практика створених в рамках субрегіональних співтовариств судів у справах про права людини дає підстави відзначати значний правозахисний потенціал їх функціонування, який, проте може бути повністю реалізований лише за наявності політичної волі держав-учасниць.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Lucyline Nkatha Murungi, Jacqui Gallinetti. The Role of Sub-Regional Courts in the African Human Rights System. *International Journal of Human Rights*. 2010. №. 13. URL: <http://sur.conectas.org/en/role-sub-regional-courts-african-human-rights-system/>.
2. ECOWAS Court Orders the Immediate Release of Two Death Row Inmates of Nigerian Prison / Community Court of Justice. URL: http://www.courtecowas.org/site2012/index.php?option=com_content&view=article&id=442:-ecowas-court-orders-the-immediate-release-of-two-death-row-inmates-of-nigerian-prison.
3. Thoko K. SADC and human rights: fitting human rights into the trade matrix. *African Security Review*. 2004. Vol. 13, Is. 1. Pp. 109-117.
4. SADC Tribunal / Southern African Development Community. URL: <https://www.sadc.int/about-sadc/sadc-institutions/tribun/>.
5. James Katabazi and 21 others v Secretary General of the East African Community and Attorney General of the Republic of Uganda. Ref. № 1 of 2007 / EACJ. URL: <http://www.saflii.org/ea/cases/EACJ/2007/3.html>.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОНЛАЙН АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ

Костенко З. В.

Студент IV курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Денисенко С. І.

к. ю. н., доцент, старший викладач кафедри МСПЦДННІ права

Сумського державного університету

Сьогодні Інтернет та комунікаційні технології (ІКТ) розвиваються дуже стрімко, а

разом з тим зростає тенденція цифровізації економічної та правової сфери, що можна спостерігати у більшості країн. Це виражається у тому, що значно змінюються способи ведення бізнесу і спостерігається все більше використання електронних засобів замість паперових засобів зв'язку і зберігання даних. Звичайно, такий розвиток не оминув і систему правосуддя.

У багатьох країнах ведуться постійні дискусії щодо необхідності та перспектив здійснення міжнародного арбітражу онлайн. Врегулюванням спорів онлайн можна визнати засіб вирішення спору, який передбачає використання інтерактивних технологій для сприяння вирішенню розбіжностей між сторонами. Найчастіше виділяють три стадії вирішення спорів онлайн: проведення переговорів між сторонами (online-negotiation), медіація (online-mediation) і арбітраж (online-arbitration) [1, с. 258]. Як наголошується в Записці Секретаріату ЮНСІТРАЛ з питання про врегулювання суперечок в режимі онлайн від 13 жовтня 2010 р. концепція УСО має особливо важливе значення у врегулюванні суперечок, які пов'язані з численними угодами на незначні суми і які вимагають ефективних і доступних процедур вирішення спорів [2, с. 3].

Онлайн арбітраж – це особливий вид арбітражної процедури, яка проводиться з використанням технологій віддаленої комунікації між учасниками процесу, таких як електронні листи, відеоконференцзв'язок, інтернет-протокол, чати і т.д. Використання ІКТ в рамках процедури є найважливішим фактором для того, щоб вона вважалася онлайн арбітражем. Збільшення уваги до впровадження онлайн-арбітражу визначається ключовими характеристиками Інтернету, точніше: низьким бар'єром для будь-яких осіб, організацій, що вступають у правовідносини в мережі, та транскордонним характером електронної комерції. Відповідно, правові відносини можуть вступати учасники, які за звичайних умов повинні були б виконати певні формальні вимоги щодо цього та матимуть певні юрисдикційні обмеження для таких операцій. Для того, щоб зрозуміти, чи є сенс впроваджувати онлайн арбітраж в Україні, необхідно розглянути переваги та недоліки такого виду проведення арбітражу. До переваг можна віднести:

- швидкість: все спілкування під час арбітражу, пояснення та докази будуть в електронній формі, тобто всі відносини будуть відбуватися у віртуальній сфері;

- економія часу та витрат: оскільки всі комунікації здійснюються через Інтернет, немає необхідності здійснювати поїздки в різні місця, щоб представляти свідоцтва, документи або бути присутнім на слуханнях в реальності;

- легкий доступ: сторони можуть отримати легкий доступ до вмісту процедури і мають можливість надати будь-який матеріал зі свого будинку або офісу в будь-який час за допомогою відправки електронною поштою, або завантаження через особистий кабінет

в системі онлайн-арбітражу. Слухання або допит можуть бути проведені у режимі відео-конференції, проведення телефонних конференцій та електронна переписка між учасниками спору.

- місце проведення: сторони можуть діяти з будь-якої частини світу, не будучи прив'язаним до якогось конкретного місця.

- гнучкість: сторони можуть прийняти рішення про створення більш гнучкої процедури, встановлюючи такі етапи і терміни, які вони вважають зручними, а також вибрати закон, згідно з яким спір буде вирішений.

Щодо недоліків, то в першу чергу, залишається не до кінця вирішеним питання про дійсність арбітражної угоди, укладеної шляхом обміну електронними повідомленнями, тобто чи задовольняє така угода вимогам, що пред'являються до його форми. Для національного суду, що повинен винести ухвалу про визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення (в тому числі винесеного за допомогою онлайн-процедури), важливо встановити наявність арбітражної угоди. Таким чином, вирішувати, чи є арбітражна угода укладеною у належній формі, можна, керуючись положеннями національного права країни, в якій запитується виконання рішення в разі, якщо ці положення є більш вигідними для неї. Оскільки законодавство України допускає використання електронних документів, а електронна форма угоди прирівнюється до письмової, то вимога до письмової форми арбітражної угоди не є перешкодою для виконання арбітражного рішення.

Наступною перешкодою є питання взаємодії сторін і арбітра, яке скоріш за все повинно відбуватися опосередковано – через онлайн-платформу. Таке проведення слухання є специфічним та ставить під сумнів реалізацію основних процесуальних гарантій і принципів. Процедура розгляду спору онлайн повинна надавати сторонам рівні можливості брати участь у справі, представляти свою позицію у справі, докази і заперечення. Наприклад, відсутність у сторони технічної можливості доступу до участі у справі порушує принцип рівності. У цьому випадку необхідно вирішити, які спори можуть взагалі розглядатися в онлайн формі, або сторони ще спочатку укладання арбітражної угоди повинні зафіксувати таке бажання, для того, щоб точно розуміти, що кожна із сторін має можливість для такого розгляду [3, с. 52].

Оскільки сторони беруть участь у справі дистанційно, неможливо створити повністю ідентичні умови участі в усних слуханнях – забезпечити однакову якість звуку і зображення, відсутність збоїв з'єднання. Значення мають навіть найдрібніші фактичні деталі, наприклад, на сприйняття доводів сторони арбітром може вплинути, в тому числі і фокус веб-камери, оскільки якщо вона не сфокусована на те, що говорить, арбітр може не

сприйняти сказане [3, с. 53].

Як вже було зазначено, якщо нормами національного права встановлено, що електронна форма документа прирівнюється до письмової, а електронний підпис еквівалентний власноручному підпису, то арбітражне рішення, підписане за допомогою електронного підпису, може бути виконано без перешкод. Ризик відмови у виконанні арбітражного рішення існує лише в тому випадку, коли національне право, яке застосовується до даного рішення, встановлює жорсткі вимоги до його форми, а законодавство про використання електронного документообігу та електронного підпису відсутнє.

Перехід арбітражу до режиму онлайн також може створити певні проблеми, включаючи безпеку, допустимість доказів тощо. Більшість питань онлайн арбітражу пов'язана з транскордонним характером спорів, що розглядаються. До моменту екстеріоризації уніфікованих правил на міжнародному рівні арбітражні установи змушені вирішувати низку питань самостійно, залежно від фактичних обставин справи [4, с. 114].

Таким чином, враховуючи вищенаведене, на мою думку, онлайн арбітраж, незважаючи на свої очевидні переваги перед традиційним арбітражем, не набуде широкого поширення на практиці до тих пір, поки не буде остаточно вирішене питання про можливість примусового виконання онлайн-арбітражних рішень та повного забезпечення принципів арбітражного процесу. Для того щоб забезпечити поширення і розвиток інформаційних технологій в сфері вирішення спорів, необхідно створити нормативне регулювання, яке б гарантувало надійність такого розгляду.

Для того щоб онлайн арбітраж увійшов в практику українського арбітражу, необхідно зробити такий же системний підхід, який був здійснений в рамках впровадження звичайного електронного правосуддя. Однак перш ніж онлайн арбітраж в Україні буде повноцінно впроваджений в загальну систему вирішення спорів, необхідно законодавчо визначити правила, які регулюватимуть питання належного вибору закону, юрисдикції, забезпечення визнання і виконання винесеного арбітражного рішення, а також порядок його оскарження та скасування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Julio César Betancourt, Elina Zlatanska. Online Dispute Resolution (ODR): What Is It, and Is It the Way Forward? *International Journal of Arbitration, Mediation and Dispute Management*. 2013. Issue 3. Pp. 256-264.
2. Записка Секретариата ЮНСИТРАЛІ. Рабочая группа III (Урегулирование споров в режиме онлайн). Двадцать вторая сессия. Вена, 13-17 декабря 2010 года. 30 с.

3. Pablo Vera Prendes. Online Arbitration. Master Thesis. LL.M Program: Law and Technology. Tilburg University. 74 p.
4. Панов А. А. Онлайн арбитраж: проблемы, решения, перспективы. *Новые горизонты международного арбитража*. Вып. 2: сб. ст. М.: Инфотропик Медиа, 2014. с.111-153.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОТИДІІ ТЕРОРИЗМУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Хуторянець Ж. В.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Самойленко Є. А.

к. ю. н., доцент, старший викладач кафедри МСПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

В даний час загроза тероризму є однією з найбільш актуальних проблем, багато в чому визначаючи світовий порядок денний. Не можна заперечувати того факту, що навіть одиничний випадок терористичного акту несе в собі виняткову суспільну небезпеку, оскільки він є злочином, який вмістить у своєму складі декілька об'єктів: посягає на життя і здоров'я людей, і на економічні, соціальні, культурні відносини, загострює наявні в суспільстві протиріччя, демонструючи можливість їх вирішення насильницьким шляхом.

Міжнародний тероризм – це глобальна проблема, яка потребує адекватної реакції всього міжнародного співтовариства. Водночас у контексті виявів міжнародного тероризму під час анексії Автономної республіки Крим та подій на Сході України ця проблема для нашої держави набуває особливої актуальності. Еволюція тероризму, з одного боку, та інноваційні процеси розвитку суспільства, з іншого, викликають необхідність переосмислення базових принципів, традиційних способів організації антитерористичної діяльності й формування інноваційних підходів до забезпечення міжнародної безпеки, розроблення й узгодження яких актуалізується, зокрема, на міжнародно-правовому рівні [1].

Перші спроби визначення тероризму і прийняття міжнародного договору по боротьбі з тероризмом на міжнародному рівні були прийняті ще в 30-х роках ХХ століття в рамках Ліги Націй, а саме у 1937 році була відкрита для підписання Конвенція про попередження і припинення тероризму, під яким розумілися «злочинні дії, направлені проти держави, ціль або характер яких полягають у тому, щоб викликати жах у певних осіб або серед населення». На жаль, цю Конвенцію хоч і підписали 24 держави, але ратифікувала лише Індія [1].